

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה הודפת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1293

מסכת בבא מציעא ד'- י' ♦ אהלות ח', ב' - ט', א'

בס"ד, כ"ג אדר תשפ"ד

השבוע בגליון

- ♦ הדחת רב ממשרתו
- ♦ דינו של חתן שעמד תחת החופה, וחזר בו מרצונו להנשא
- ♦ חתימה על חביתו יי"ש
- ♦ קניין ללא כוונה, כגוף בלי נשמה

♦ חתימה על חוזה ארוך טווח

- ♦ אופני חלוקת נדל"ן ופירוק שותפות
- ♦ ההבדל בין ירושה לשותפות רגילה
- ♦ חלוקת חגג בבית משותף ללא הסכמת כל דיירי הבניין
- ♦ האם חזן רשאי להתפטר ממשרתו?
- ♦ האם עוזרת בית רשאית להתפטר?

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

סיפורים לכבוד שבת קודש

הרב התחלף עם האסיר

סיפר רבי אליהו הכהן מאיזמיר:
אבי איש צדיק היה ומופלג באהבת הבריות. בכל ערב שבת היה טורח ומשתדל בכל דרך לשכנע את הנהלת בית הסוהר לשחרר את האסירים היהודים לכבוד שבת קדש, בעודו מפקיד ערבות אישית מממונו, כדי להבטיחם כי האסירים ישובו לבית הכלא במוצאי השבת.
פעם נודע לאבי, כי יהודי כלוא בבית הסוהר, מיד נגש אל הנהלת בית הסוהר והחל לדבר על ליבם, והם בשלהם: אסיר זה 'חשוב' הוא, ולא נשחררו אם לא תפקיד סכום עצום כערבות.
כלום ויתר אבי ונואש?
חלילה! מה עשה? הפקיד עצמו כערבות... חבשו אותו בבית הסוהר ושחררו במקומו את האסיר שילך לביתו. ידע אבי, כי צערו של האסיר רב משלו. שהרי אבי יושב בבית הסוהר, אך יודע שרק פקדון וערבות הוא, ואילו האסיר עצמו אינו יודע מתי יצא

דף ז/ב שנים אוחזין בטלית הכי נמי דפלגי הא אפסדזה
אופני חלוקת נדל"ן ופירוק שותפות

ראובן ושמעון, שהיו שותפים בבעלות על בית, הופיעו בפני בעל תרומת הדשן (שו"ת ח"א סי' של"ו). ראובן ביקש לפרק את השותפות, ולשם כך הוא ביקש להקים קיר חוצץ בין שני חלקי הבית. שמעון שהתנגד לכך הסביר, כי הוא מוכן לפירוק השותפות, אך אין הוא מסכים לחלוקת הבית באופן פיזי, כי אם למכירתו ולחלוקת התמורה ביניהם, מאחר שהקמת הקיר תותיר בידי כל אחד מן הבעלים בית, אשר שוויו פחות באופן מהותי משווי מחצית מן הבית הגדול, משום שעל בית גדול יש קופצים רבים, לעומת בית קטן שקשה להשכירו או למוכרו.

למעשה, כאשר אנו דנים בנושא זה, עומדים אנו מול שתי טענות סותרות. שכן, מול טענתו הצודקת של שמעון שאין הוא מוכן לחלוקת הרכוש באופן שיגרם לו מכך נזק, טוען ראובן כי הוא רוצה לקבל באופן פיזי את הרכוש ששייך לו, ומאחר שהוא שותף בבית, צודקת גם דרישתו לקבל את החפץ שלו.

בעל התרומת הדשן, שנדרש להכריע בין הצדדים, ולפסוק באלו מקרים יש לפעול לפי טענת ראובן ומתי יש לפעול לפי טענת שמעון, הסתייע בדברי סוגיינתו, בה מבואר, כי כאשר שני אנשים ניצים אודות בהמה מסויימת, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי - יחלוקו. כיצד יחלוקו? אומרת הגמרא, כי בהמה טהורה תשחט ובשרה יחולק בין הצדדים, אך אין להרוג בהמה טמאה במטרה לחלק את בשרה, משום שבשרה אינו ניתן למאכל וערכו פחות בהרבה ממחירה של הבהמה בעודה בחיים. לפיכך, תמכר הבהמה הטמאה כמות שהיא, והצדדים יחלקו ביניהם את דמי המכירה.

והנה, כידוע, גם ערכה של בהמה טהורה נפחת כאשר שוחטים אותה, ובכל זאת מבואר בסוגיינתו שבמקרה זה רשאי אחד השותפים לדרוש שיחלקו את הבהמה באופן פיזי. הרי לנו, כי כאשר הפסד הממון שיגרם בשל חלוקת חפץ של שותפים אינו רב, צודק ראובן בטענתו כי הוא רוצה לחלוק את החפץ ולקבל לידיו את חלקו. ואילו כאשר הפסד מרובה, צודק שמעון

לעילוי נשמת

הר"ר **משה שמחה רובנר** ז"ל בן יבדלחט"א ר' דוד וזהבה הי"ו

נלב"ע כ"ג באדר ב' תשמ"ט **תנצב"ה**

הונצח ע"י ידידנו הר"ר דוד ומרת **זהבה רובנר** שיחיו - פתח תקוה

זעילוי נשמת

הר"ר **נפתלי הרץ נס** ז"ל

ב"ר יצחק אייזיק ז"ל
נלב"ע כ"ח אדר תשס"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

מרת **שאשא מלכה ג'ייקובס** ע"ה

בת הרב מנחם מנדל דסקל ז"ל
נלב"ע כ"ג באדר א' תשס"ה

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

מרת **שפרה בן דוד** ע"ה

בת הרב משה ורבקה כהן מלהיוף ז"ל
נלב"ע ליל ש"ק כ"ה באדר א' תשנ"ה

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הודיה דבורה טרנר ז"ל בת יבדלחט"א ר' דניאל הי"ו

נלב"ע כ"ג אדר תשע"ז **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

שאינו רוצה להפסיד ממון רב. נותר לנו, איפוא, לקבוע את השיעור המינימלי של הפחת שממנו ואילך אין חולקים את החפץ באופן פיזי. מעתה, מכריע בעל התרומת הדשן כי כאשר חלוקת החפץ באופן פיזי תגרום לירידה בשיעור של חומש ומעלה מערכו, אין רשאי אחד השותפים לתבוע את חלוקתו הפיזית של הרכוש המשותף, וכך פסק הרמ"א (ח"מ סי' קע"א סעי' ה').

ההבדל בין ירושה לשותפות רגילה: האם כך יפסקו גם ליורשים, שירשו בית גדול מאביהם? האם גם במקרה זה אין אחד היורשים רשאי לתבוע חלוקה פיזית אם זו תפחית את ערכו של הבית בשיעור העולה על חומש? לדעת החתם סופר (שו"ת ח"מ סי' י"ב) אין להשוות בין שותף ליורש. שכן, שני אנשים שנשתתפו בנכס אחד, עשו זאת על דעת כן, שברשות שניהם יהיה נכס בשווי מסוים. לפיכך, אין אחד מן השותפים רשאי לדרוש את חלוקתו הפיזית ולגרום הפסד לרעהו, שהרי דרישה זו נוגדת את הסכם השותפות ביניהם, שעל פיו לכל אחד מהם זכות משותפת בבית. לעומת זאת, היורשים מעולם לא סיכמו ביניהם להשתתף בנכס, ואין כל מחוייבות ביניהם. לפיכך, כאשר ניתן לחלק את הנכס עצמו [בלא שיאבד שמו, כגון שניים שירשו חדר, אין אחד מהם רשאי לדרוש את חלוקת החדר באופן שכל אחד מהם ישאר עם כוך קטן], הרי זה כאילו מראש ירש כל אחד מהם את מחציתו של הבית בלבד, בערכו הפחות שלאחר חלוקה...

חלוקת הגג בבית משותף ללא הסכמת כל דיירי הבניין: נידון זה אקטואלי בימינו כאשר אנשים נוהגים לבנות על גג ביתם המשותף. הגר"ש וואזנר זצ"ל (שבט הלוי ח"ה סי' רכ"ב) שדן בנושא כתב, כי אין אחד השכנים רשאי לתבוע בדין משותפיו, הלא הם השכנים, את חלוקת הגג באופן פיזי, מאחר שחלוקת הגג תפחית 20% ויותר מערכו של הגג, שהרי ערכו של גג שלם עולה לעין ערוך על ערכו של גג שחלקו בנוי

דף י'א כי לי בני ישראל עבדים

האם חזן רשאי להתפטר ממשרתו?

בסוגייתנו מבואר, שפועל שהשכיר את עצמו ליום עבודה, רשאי לחזור בו ולנטוש את מלאכתו גם באמצע היום, והוא זכאי לקבל את שכרו עבור השעות שבהן עבד, שנאמר (ויקרא כה/נא) "כי לי בני ישראל עבדים", ודרשו חז"ל - "ולא עבדים לעבדים". כלומר: מאחר שהיהודי "מכור" לקב"ה (שו"ת חת"ס ח"מ סי' קע"ב), אין באפשרותו לשעבד את עצמו באופן מוחלט לאדם אחר, וכך נפסק להלכה (שו"ע ח"מ סי' של"ג ס"ג). אמנם, אם לבעל הבית יגרם נזק בשל הפסקת העבודה, אין הפועל רשאי לנטוש את מלאכתו. לפיכך, פועל העוסק בהעלאת פשתן מבריכת מים, אינו רשאי להפסיק פעילות זו טרם סיומה, משום שהפשתן עלול להנזק עקב כך (משנה לקמן עה/ב ובשו"ע שם סעי' ה').

האם עוזרת בית רשאית להתפטר? לדעת הרמ"א (שם), גם עוזרת בית אינה רשאית להפסיק את מלאכתה באמצע היום, כאשר המלאכה מרובה עדיין, משום שבעלי הבית יאלצו לעשות את המלאכה בעצמם, ומאחר שאינם מורגלים בכך, נחשבת נטישת העבודה כגרימת נזק לבעלי הבית. אלא, שהפוסקים פקפקו (באר היטב שם ס"ק י"ח, ובפתחי תשובה שם ס"ק ח') בהכרעה זו, משום שלבעלי בתים רבים עבודות הבית אינן זרות כלל וכלל והפסקת עבודות הניקיון אינה נחשבת כגרימת נזק עבורם. לפיכך, לדעתם (מהרשד"ם שם, ש"ך ס"ק כ"ג) אין לקבוע מסמרות בנידון, ויש לבחון כל מקרה לגופו. מעניין לציין את דברי בעל החוות יאיר (שו"ת סי' ק"ו) שכתב: "מימי לא פסקתי דין ביניהם, רק טרחתי מאד עד שמצאתי פשר דבר", מאחר שפסקי ההלכה בנושא זה סבוכים מאד.

האם חזן רשאי להתפטר ממשרתו? הגאון רבי יאיר חיים בכרך זצ"ל (שם סי' ק"מ) גם דן, האם חזן רשאי להפר חוזה עבודה שנחתם עמו, וכתב, כי אינו רשאי, משום שאין להשוותו לפועל רגיל, שהרי מהות משרתו היא להוציא את הרבים ידי חובה ולכבד את ה' בקולו הערב "ממה שחננו ומשמח אלוקים ואנשים", ולפיכך, אין הוא נכלל באותם הרשאים להפר את הסיכום עם בעל הבית. אולם, בעל הקצות החושן (שם ס"ק ז') חולק על דבריו. לדעתו, אמנם עבודת החזן קודש היא, אך התקשרות החזן לבני הקהילה אינה קדושה, ולכן הוא רשאי לעזוב את עבודתו ככל פועל.

חתימה על חוזה ארוך טווח: לדעת חלק מן הראשונים (עי' בתוס' י'א ד"ה כי לי, ובמרכי פרק האומנין, ובש"ך שם ס"ק י"ז) מי שיש באפשרותו לפרנס את בני ביתו (ש"ך שם ס"ק ט"ז), לכתחילה אינו רשאי להשכיר את עצמו לשלוש שנים ויותר לעבוד בביתו של אחר, משום שדומה הדבר לאדם שמוכר את עצמו לעבד כאשר אין לו צורך בכך שאסור לו הדבר, וכך פסק הרמ"א (שם). בהקשר לכך, מעניין לציין את דברי החתם סופר (שו"ת חת"ס ח"מ סי' קע"ב), שמנהג קהילות ישראל לכתוב שטר רבנות לשלוש שנים בלבד, נובע מרצונם של ישראל שלא להכשיל את הרב בחתימה על חוזה ארוך טווח.

הדחת רב ממשרתו: טעם נוסף למנהג זה של הקהילות, כותב החתם סופר זצ"ל, שבני הקהילה אינם רוצים להגביל את רבם ולמנוע ממנו את האפשרות לעקור מעירם כדי לכהן בעיר אחרת. אולם, הוא מדגיש, כי פרנסי הקהילה אינם רשאים לנצל סעיף זה ולפטר את הרב בתום שלש

משם. לפיכך העדיף לשבת במקומו כדי להעניק לו אפשרות לשמוח בשמחת השבת.

התמדה מופלאה בליל שבת קדש

מעשה מעניין ביותר מסופר על רבי סלימן מוצפי זצ"ל. **מנעוריו** שקד על התורה בכל עת. **בליל** שבת קדש, לאחר הסעודה, היה רבי סלימן מתיישב אל השולחן ושוקע שעות ארוכות בלימוד מהנה. אותם ימים, עששית של נפט היתה מקור האור בלילות, ובבית הרוי היתה העששית מונחת בתיבת זכוכית מבעוד-יום, עוד בטרם תבא שבת המלכה, כדי שחלילה לא יטו את השלהבת בעיצומה של השבת. **לא** זו בלבד, אלא שתיבת הזכוכית היתה נעולה, והמפתח - היה שמור בידי אם המשפחה. גם פתק עם אותיות מאירות "שבת קדש" נתלה על התיבה, כדי שיזכרו הכל - שבת היום ולא יהינו לגעת. **ליל** שבת אחד ישב רבי סלימן כמנהגו בקדש ולמד, ולפתע הופתחה עוצמת השלהבת. רבי סלימן היה שקוע בכל שרעפיו בלימוד, ומבלי ששים ביקש להגביה מעט את הפתילה, אך נתקל בתיבת הזכוכית הנעולה. מרוכז בסוגייה העמוקה, החל לחפש אחר המפתח... עד שהבחין בשלט "שבת קדש" שעל תיבת הזכוכית... ונזכר שהיום שבת. **כשהיה** רבי סלימן שקוע בלימודו, לא היה מבחין במאום, כל העולם לא היה קיים לדידו. משנוכח כי כמעט נכשל בעבירה, קיבל על עצמו לא ללמוד ליד המנורה, אפילו שהיא נעולה בתיבת זכוכית, ושלט מכריז על גביה "שבת קדש".

מים על ראשו של המתעלף

רבי חיים מצ'רנובין, בעל "באר מים חיים" ו'סדרו של שבת", דבוק היה בקדושת השבת. **כה** דבוק היה בה, עד שחשב כי גם אחרים דבוקים בה כמותו ונמצאים בדרגתו הגבוהה. **פעם** אחת ביום השבת ראה רבי חיים יהודי שקוע בתרדמה עזה. הררר לעצמו: הן יום קדוש היום! שבת קדש! היתכן שאדם ישקע בשינה כה עמוקה ולא ינצל כל רגע? ודאי התעלף האומלל ואיבד את הכרתו! **מיד** נטל רבי חיים ספל מים ושפכו על פניו של הישן כדי לעוררו מעלפנו... **הלה** התעורר בבעתה ונדמה למראה עיניו. **משנתחזרה** לרבי חיים טעותו, בקש מחילה וסליחה מן היהודי, ולא נחה דעתו עד שהניח ידו על ראשו וברכו ברכות לרוב.

גדול הדור עם יד קשורה בשבת!

ניסוג במנורת הזמן מאה וחמישים שנים לאחור. **ברודי**, עיר באוקראינה, לשעבר, עיר ואם בישראל, בה הסתופפו יהודים רבים. במשך חמישים שנים כיהן בה כרב הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל. **ערב** שבת קודש. **ברחובות** ממהרים אנשים מהכא להתם, ובתוך הבתים פנימה ניכרת תכונה רבת. המציץ אל חלון ביתו של רבי שלמה קלוגר זצ"ל, נתקף בחלחלה. הגאון יושב על כסאו ו...קושר את ידו... לכבוד שבת קודש!

רבי שלמה קלוגר היה שקוע כל ימיו בלימוד תורה, וזמן רב הקדיש לכתבת חידושי תורה ותשובות לשאלות רבות שהופנו אליו מארצות שונות. מחמת דבקותו בלימוד התורה, חשש הגאון, כי לכשיעלה לרביעון חידוש תורה בשבת קודש, יטול חיש מהר דיו, גליון וקסת כדי להעלותו עלי כתב, כי ידע ידע, שבשעה שהוא מהרהר בדבר תורה - אין מעייניו פנויים למאום. **מהדחתו** העצומה שלא לעבור על איסור שבת, היה הגאון קושר מערב שבת את ידו הכותבת...

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורת הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 474 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף ה/ב לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו

למי שייכת חברון?

סוגייתנו מזכירה את הציווי "לא תחמוד", האוסר על אדם לחמוד חפץ של רעהו ולהפציר בו כי ימכור לו את החפץ. לדעת ראשונים רבים, איסור לא תחמוד תקף גם כאשר החומד משלם לבעל החפץ תמורתו [ראה בהרחבה בגוף הגליון]. לכאורה יש להבין כיצד אברהם אבינו, שכידוע קיים את כל התורה כולה, חמד את מערת המכפלה, ושלח שליחים לעפרון כדי שיפצירו בו להסכים למכור את המערה, וכי לא חשש לאיסור זה? השיב האדמו"ר מגור זצ"ל, שאברהם אבינו לא חמד את המקום, שהרי הארץ ניתנה לו על ידי השי"ת, וכבר שלו היתה. אלא שחפץ אברהם אבינו בקניין לעין כל, כדי שלא יערערו על כך בעתיד (ליקוטי יהודא בראשית כג/ח).

דף ה/ב בלא דמי משמע להו

הצלת הגנב

בעלי התוספות (ד"ה בלא דמי) מבארים שהגזול חפץ עובר על שני איסורים מן התורה, הן על לא תגזול והן על לא תחמוד. בקשר לכך, סיפר פעם הגרי"ז מבריסק זצ"ל לתלמידו את העובדה הבאה: אחד מגדולי ישראל בדור הקודם ישב בביתו והגה בתורה. לפתע עלו רחשים קלים מאחד החדרים. בדיקה קצרה העלתה כי גנב חדר אל הבית והוא עומד לגנוב חפצים יקרי ערך.

זקן וחלוש היה בעל הבית, ובדעתו אף לא עלתה אפשרות כל שהיא למנוע את הגניבה. לפיכך, עמד וזעק במלא גרונו: "הפקר! הפקר!", כדי להציל את הגנב מאיסור.

הרב מבריסק זצ"ל הוסיף, כי אותו גאון ביקש להציל את הגנב משני איסורים גם יחד. שהרי לו לא היה מפקיר את חפציו אלא היה מזכה אותם לגנב, היה הגנב ניצל מאיסור לא תגזול, אך איסור לא תחמוד עדיין היה רובץ עליו... (הובא בהקדמה לספר ענפי ארז - בשם אביו, שהיה התלמיד של בעל הסיפור).

דף י' א' עבדי הם

אסור להתיאש

בסוגייתנו דורשת הגמרא מהפסוק (ויקרא כה/נה) "עבדי הם", כי בני ישראל "עבדי הם - ולא עבדים לעבדים".

האדמו"ר מגור זצ"ל בעל הבית ישראל הפיק לקח רב מגמרא זו.

הרי פסוק זה עוסק ביהודי שנמכר לעבדות לגוי עובד עבודת כוכבים, ולא עוד, אלא שתפקידו הוא להיות משרת בבית עבודה זרה רח"ל. עוסקים אנו, אמר האדמו"ר, ביהודי שכבר התדרדר לשפל המדרגה הנמוכה ביותר, ובכל זאת, תהדהד באוזניו הקריאה: "יהודי, אל ייאוש! עבדי הם - ולא עבדים

השנים, כמבואר בשולחן ערוך (יו"ד ס' רמ"ה ס' כ"ב ברמ"א), שאין להפסיק כהונת רב מכהן, גם בכלות הזמן שסוכם עמו, אלא במקומות שנהגו כן. בעל החתם סופר מוסיף על כך, כי "לא נשמע ולא נראה מעולם במדינות הללו שהסירו הרב והורידוהו מכסא רבנות שלו".

דף י' א' לא ניחא ליה דליקני

דינו של חתן שעמד תחת החופה, וחזר בו מרצונו להנשא

מבואר בסוגייתנו, שכדי למנוע תגרות בין אנשים שינסו לזכות בחפצי הפקר, תקנו חז"ל ש"ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום", וכך הכל יודעים, כי העומד בתוך ד' אמותיו של החפץ זכה בו גם אם לא הגביה את החפץ. אולם, נחלקו האמוראים לגבי אדם שלא ידע על תקנת חכמים שניתן לקנות ב"ד" אמות", וראה מציאה ונפל עליה מתוך שסבר בטעות, כי נפילתו על המציאה תקנה לו אותה. יש הסוברים, שמאחר שלא התכוון לקנותה בקניין "ד" אמות", הוא לא זכה בה, ויש החולקים על כך, ולדעתם מאחר שהחפץ היה מונח בתוך ד' אמותיו, הוא זכה בו, למרות שלא התכוון לקנותו בקניין "ד" אמות". להלכה נחלקו הראשונים (ב"י ח"ו"מ ס' רס"ח, רשב"א, ר"ן נימוקי יוסף, ריב"ש ס' שמ"ו, רי"ף, רמב"ם ורא"ש) והפוסקים (רמ"א והש"ך ח"ו"מ ס' רס"ח ס"א) הכריעו לדעת אלו הסוברים שהקניין חל.

בעיה זו של רכישת חפץ בקניין שלא התכוונו אליו, הינה מעשית מאוד, מאחר שאנשים רבים אינם מבינים בטיב הקניינים ובהלכותיהם. אל שולחנו של החתם סופר (שו"ת ח"ה ח"ו"מ ס' צ"ט) נשלחה השאלה הבאה, שממחישה היטב נידון זה:

חתימה על חביות יי"ש: לקוח של חביות יי"ש הסתובב במחסן מכירות וחתם את שמו על החביות אותן היה מעוניין לרכוש, כשלתומו היה סבור, בטעות, כי בכך הוא קונה אותן. עם סיום חתימותיו הוא שילם לבעל המחסן תמורת החביות המסומנות ופנה לדרכו, מתוך כוונה לשוב עם שחר וליטלן לביתו.

אולם, באותו לילה פרצה שריפת ענק במחסן וכל החביות עלו באש. בעל המחסן אף נאלץ להימלט על נפשו מן המדינה מיד עם פרוץ השריפה, ולא נותרה לו כל שהות לנסות לכבותה, משום שחוק המדינה קבע, כי כל יהודי שמביתו עלתה אש, אחת דינו להיזרק לתוכה. הקונה שסימן את החביות, בירר אצל הרבנים המקומיים ושמע מהם, כי סימון החביות לא הקנה לו אותן, למרות שבמקרים מסויימים סימון חביות נחשב כמעשה קניין [אין כאן המקום להאריך בפרטי הסברות]. לפיכך, לימים, כאשר הקונה פגש את המוכר, הוא תבע ממנו בחזרה את הדמים שהשליש בידו תמורת החביות, בטענה, כי "החביות מעולם לא באו לרשותי, ושלך הן החביות שנשרפו". כאשר סיים הקונה להרצות את טענותיו, הזכיר לו המוכר, כי במהלך סיורו במחסן **הגביה** הקונה את החביות המסומנות על ידו, ולפיכך, טען המוכר "הרי קנית אותן בקניין הגבחה".

כאשר נתבונן במקרה זה, כותב החתם סופר, נבחין, כי לפנינו דוגמה מובהקת של אדם הניגש לחפץ מסויים מתוך מטרה ברורה לזכות בו בקניין שאינו מועיל - סימון החביות, ובלא משים עשה מעשה קניין מועיל, היינו: הגבחה. כאמור, במקרים מעין אלו, נפסק להלכה שהקניין שנעשה בלי משים חל, ואין הקונה רשאי להוציא את הכסף מן המוכר [עיי"ש בחת"ס שכתב, כי לדעת חלק מן הראשונים, במקרה זה, כלל אין מחלוקת].

עדיין יש לברר, מהו תחום הזמן בו ניתן לצרף את כוונת הקונה ואת מעשה הקניין. כלומר, האם גם כאשר הקונה היה מגביה את החביות שעה ארוכה לאחר שחתם עליהן, היה נפסק להלכה שקניין ההגבחה יחול, למרות שהתכוון לקנותן על ידי סימונו? על נקודה זו עמד הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, כפי שיבואר להלן.

חתן שחזר בו מכוונתו להנשא: לדעת חלק מן הראשונים (עי' טשו"ע אבן העזר ס' כ"ו), קידושין שנעשו על ידי חופה בלבד, כאשר החתן והכלה עמדו תחת החופה והחתן אמר "הרי את מקודשת לי בחופה זו", יוצרים קידושי ספק, ולפיכך, האשה אינה רשאית להנשא לאחר ללא קבלת גט. מעתה, כאשר נבוא לדון בדינם של זוג שעמדו תחת החופה מתוך כוונה לקידושין בטבעת, ולפתע החתן חזר בו מרצונו לקדש את הכלה ומסרב לענוד את הטבעת על אצבעה, היא מקודשת לו מספק. שהרי, בהתאם לדברי סוגייתנו, בעצם עמידתם תחת החופה כבר חלו הקידושין מספק למרות שלא התכוונו להתקדש בעמידה תחת החופה בלבד.

הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (שו"ת מהדורה תניינא ס' נ"ה נ"ו), דן בנושא זה בעקבות מעשה שאירע בימיו, כאשר מספר אנשים רעי לב חמדו לצון והוליכו שולל יהודי תמים, ר' מענדיל שמו, בספרם

לעילוי נשמת

הר"ר ישראל סימינובסקי ז"ל

ב"ר שניאור זלמן ז"ל

נלב"ע כ"ז באדר א' תשנ"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת גליקעל קליין ע"ה ב"ר יהושע הלוי וייס ז"ל

נלב"ע כ"ו באדר תשע"ב תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה יוסף (רמי) קליין ומשפ' בני ברק

נר ה' נשמת אדם

הדף היומי

בבא מציעא ד' - י'

כ"ג - כ"ט אדר א'

לו שלעירים הגיעה משודכת המוכנה להנשא לו. שמחתו של ר' מענדיל הרקיעה שחקים, והוא הזמין את כל רעיו ומכריו להשתתף ב"חתונתו".

אותם ליצנים באו בדברים עם אשה זדונית כמותם, שתעטה בגדי כלה ותתייצב תחת החופה. כל אותו זמן לא ידע האומלל שמהתלים בו, ולאחר החופה כאשר ה"חתן" גילה את התרמית, הסתפק בית הדין המקומי אם הקידושין חלו, שכן, באותה חופה שררו מהומה וצחוק עד שלא נמצאו שני עדים שיעידו כי החתן ענד טבעת על אצבע הכלה. מאידך, שמא די בעובדת עמידתם תחת החופה כדי לגרום לכך שה"כלה" אינה רשאית להנשא לאחר ללא קבלת גט מר' מענדיל [עיי"ש מדוע אין האשה יכולה לטעון שכלל לא התכוונה להתקדש].

קניין ללא כוונה, כגוף בלי נשמה: המקרה הסבוך הופנה אל גדול הדור, הגרע"א, שבדברי תשובתו הוא מחלק בין המקרה המובא בסוגייתנו לקידושין אלו. שכן, האדם שנפל על המציאה התכוון לזכות בה ברגע שנפל עליה, ובאותו רגע גם היתה המציאה בתוך ד' אמותיו. במקרה זה, צירפו חז"ל את כוונתו הברורה לקנות את החפץ למעשה הקניין של "ד' אמות" שהתרחשו בו זמנית, ולפנינו מעשה קניין בצירוף כוונה לקנות. אולם, כאשר חתן וכלה עומדים תחת החופה, ברור לכל, כי החתן אינו מתכוון לקדש את הכלה לפני נתינת הטבעת. ולפיכך, אין ניתן לומר שהיא מקודשת לו בקניין אחר, בלא שהיתה מצידו כוונה לקנות, שהרי קניין ללא כוונה הוא כגוף בלי נשמה.

אמנם, כאשר החתן נתן את הטבעת לכלה, ולאחר מכן התברר שהטבעת אינה שלו, ניתן לומר, כי מאחר שהוא התכוון לקדש את הכלה, אף שלא עלו הקידושין יפה מצד קניין הטבעת, ניתן לצרף את קניין החופה לכוונת החתן, והקידושין חלים מספק [אלא, שהגרעק"א מעלה סברא צדדית, שיתכן שאין זה מכבודה של האשה להתקדש בחופה ולא בטבעת, ואם אין האשה מסכימה לקניין בחופה בלבד, לא יחולו קידושין אלו (קידושין ב/ב)].

לעבדים. למרות הכל, למרות מצבך הירוד, הנך עבד של מלך מלכי המלכים... זקן וחלוש היה בעל הבית, ובדעתו אף לא עלתה אפשרות כל שהיא למנוע את הגניבה. לפיכך, עמד וזעק במלא גרונו: "הפקרו! הפקרו!" כדי להציל את הגנב מאיסור.
הרב מבריסק זצ"ל הוסיף, כי אותו גאון ביקש להציל את הגנב משני איסורים גם יחד. שהרי לו לא היה מפקיר את חפציו אלא היה מזכה אותם לגנב, היה הגנב ניצל מאיסור לא תגזול, אך איסור לא תחמוד עדיין היה רובץ עליו... (הובא בהקדמה לספר ענפי ארז - בשם אביו, שהיה התלמיד של בעל הסיפור).

דף יא/עבדי הם

אסור להתייאש

בסוגייתנו דורשת הגמרא מהפסוק (ויקרא כה/נה) "עבדי הם", כי בני ישראל "עבדי הם - ולא עבדים לעבדים".

האדמו"ר מגור זצ"ל בעל הבית ישראל הפיק לקח רב מגמרא זו.

הרי פסוק זה עוסק ביהודי שנמכר לעבדות לגוי עובד עבודת כוכבים, ולא עוד, אלא שתפקידו הוא להיות משרת בבית עבודה זרה רח"ל. עוסקים אנו, אמר האדמו"ר, ביהודי שכבר התדרדר לשפל המדרגה הנמוכה ביותר, ובכל זאת, תהדהד באוזניו הקריאה: "יהודי, אל ייאוש! עבדי הם - ולא עבדים לעבדים. למרות הכל, למרות מצבך הירוד, הנך עבד של מלך מלכי המלכים..."

לעילוי נשמת

מרת **הצילה (הלה) כפתורי ע"ה**

ב"ר ישעיהו יודנהרץ ז"ל נלב"ע כ"ח באדר תשנ"ט

תנצב"ה

הנוצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הילדה **שארה מרים צורף ע"ה**
בת יפה אלה ואפרים יחיאל הי"ו יבדלחט"א
נלב"ע כ"ז אדר א' תשע"ו

תנצב"ה

הנוצחה ע"י ידידנו ר' אפרים צורף שיחיל - שילה

לעילוי נשמת

הר"ר **ישראל מרגלית ז"ל**
ב"ר יוסף ז"ל נלב"ע כ"ב באדר א' תשס"ה

תנצב"ה

הנוצח ע"י ידידנו הר"ר יעקב מרגלית ומשפ' שיחיו - פרדס חנה

לעילוי נשמת

הר"ר **ירחמיאל אשר זיטמן ז"ל** ב"ר מרדכי צבי ז"ל

נלב"ע כ"ז באדר תשע"ב **תנצב"ה**

הנוצח ע"י המשפחה שיחיו

מאירים את מסכת בבא מציעא

לראשונה: מאר מוקד מפוסק עוק חשק ללימוד

• נוסח תגמרא והנפישים טונה ונתוקן כמיטב המסורת של מהדורת הש"ס של "עני והדרי" • תגמרא, הרשי והתוספות מעוקרים ונפוסקים בדיוק ובשלימות • רקע מיוחד להקלה הקריאה ולמעט כאבי עיניים

הגמרא המושלמת המחבבת את הש"ס על לומדיה

מוקד ישיר לגמרות "דף היומי": 02-804-3333

הופיע מסכת בבא מציעא

• בתוספת טעמיות בגליון הדף להשלמת לימוד הש"ס • בסוף הכרך נוסף ביאור לטעמיות - 'מארות המשנה' • להשלמת הלימוד ב'הלכה למעשה' צורף החיבור תפלא 'מארות ההלכה' הדגשות בתחילת ענין בתוספות

